

HET IS BEGONNEN MET HET 'ZWITSERLEVINGEVOEL' VAN DE GELIJKNAMIGE VERZEKERINGSMACHTSCHAAP. DAARNA ZIJN VELE GEVOELENS DE REVUE GEPASSEERD. DE STICHTING DUINBEHOUD GAAT NAAR AANLEIDING VAN HAAR 25-JARIG BESTAAN OP ZOEK NAAR HET 'DUINGEVOEL' VAN AL DAN NIET BEKENDE NEDERLANDERS (RED.).

Het duingevoeel van Wim van Gelder

RON RANZIÏN

De affiniteit met de duinen is bij Commissaris der Koningin in Zeeland Wim van Gelder (1942) vooral tijdens zijn werk als lid van gedeputeerde staten van Noord-Holland gegroeid. In die door hem als heel boeiend ervaren periode van 1978 tot 1992 had de als econoom opgeleide bestuurder waterwinning en natuurbescherming in zijn portefeuille. De contacten met de mensen van Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN), beheerder van het Noordhollands Duinreservaat, droegen in belangrijke mate bij tot zijn waardering voor de duinen.

Als Amsterdams jongetje had Wim al met zijn vader in de Amsterdamse Waterleidingduinen en de Kennemerduinen gewandeld. Het Visserspad heeft voor hem een bekende klank. Zijn vader was vooral geïnteresseerd in vogels. "Natuurlijk vond je als kind van zeven, acht, negen jaar de wandelingen met je vader wel eens veel te lang duren. Dan liep je er het laatste half uur maar een beetje achteraan te slenteren. Maar dat heeft zeker niet tot traumatische ervaringen geleid", merkt hij daarover op. Uit zijn tijd als middelbare scholier herinnert hij zich fietstochten met vriendjes naar de Amsterdamse

Bij het zien van zo'n 50 lepelaars ben je werkelijk dronken van natuurgenoet! (foto Henk Harmsen).

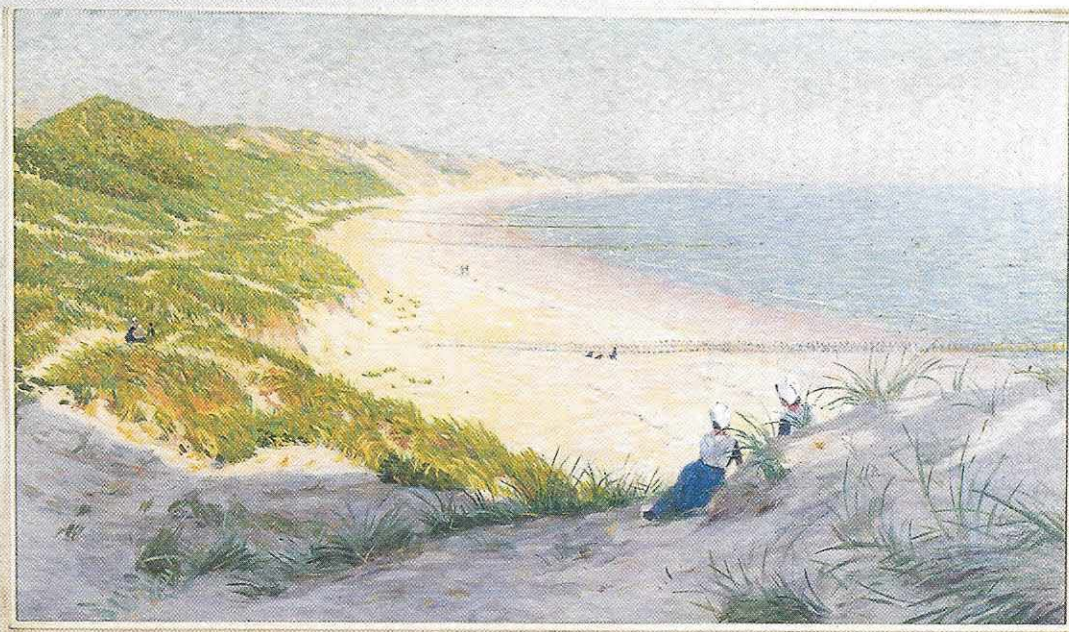
Waterleidingduinen. Ook staan de bezoekjes aan de Waddeneilanden hem nog helder voor de geest. Al ging de aandacht in de avonduren doorgaans niet zozeer naar de duinen uit, overdag genoot hij toch wel van de natuur op de eilanden.

Gedeputeerde

Toen hij in 1978 als gedeputeerde aantrad, waren waterwinning en natuurbescherming door provincie en PWN tot gelijkwaardige doelstellingen verklaard. De voorwaarden waren in Noord-Holland gunstig. Minder dan in Zuid-Holland en Zeeland waren de duinen daar ten prooi gevallen aan de landbouw, bollenteelt en bungalowparken. Het eeuwenlang door Amsterdamse regenten gedomineerde provinciale bestuur van Noord-Holland had het zover niet laten komen. Vooral de onderbouwing van het PWN-beleid met praktijkervaringen en onderzoeksgegevens, sprak de gedeputeerde aan. De contacten met de ambtenaren en de terreinbeheerders vergrootten zijn inzicht en kennis. Wim van Gelder: "Ik luister graag naar de mensen die de terreinen goed kennen. Ook nu staan jaarlijks nog zeker vijf werkbezoeken met de beheerders van natuurgebieden op de agenda."

Gedegen onderzoek

Het was natuurlijk wel opvallend, dat hij inder tijd als econoom openstond voor de inbreng van natuurkenners. Hij kon vanuit zijn opleiding hooguit het 'schaarstebegrip' op de natuur loslaten. En de notie, dat waarde van dingen niet altijd in geld is uit te drukken. Maar menig econoom laat zich daaraan juist niet veel gelegen liggen... Op Wim van Gelder werkt het enthousiasme van de 'vakidioten' die zich juichend om zeldzame orchideeën of mossen scha-

Kunstschilders hadden begin vorige eeuw al oog voor de landschappelijke waarde van de Zeeuwse kust. Ferdinand Hart Nibbrich: Zoutelande, circa 1912 (Collectie Singer Museum, Laren).

ren alleen maar stimulerend. Hij geniet van hun gedrevenheid. De kunst was de inbreng van die natuurkenners in algemene termen te vertalen en beleidsmatig te verdedigen. Zelf relativeert hij zijn rol. In die tijd waren alle politieke partijen in de Provinciale Staten van Noord-Holland er al van doordrongen, dat de duinen niet verder aangetast mochten worden en bescherming verdienden. Maar als de natuurvorsers met gedegen onderzoeksresultaten op de proppen kwamen, konden ze op Wim van Gelder rekenen. Zo sprak – om één voorbeeld te noemen – het vossenonderzoek dat Jaap Mulder in de tachtiger jaren verrichtte hem zeer aan. Bij de discussie rondom de vossen kon je eindeloos heen en weer blijven praten. Dankzij Mulder kwam vast te staan dat het alleseters zijn, die tot zich nemen wat op dat moment het meest voorhanden is en dat blijkt in de praktijk voor 95 procent konijnen te zijn. De gedeputeerde raakte doordrongen van de enorme kwetsbaarheid van delen van de duinen. Iets dat in een eeuwenlange ontwikkeling tot stand is gekomen, kan op een achternamiddag zomaar kapotgelopen worden. Hij heeft er dan ook geen moeite mee, als bepaalde delen zelfs voor natuurgerichte recreanten niet toegankelijk zijn.

Dronken van natuurgenet

De glooiingen, de afwisseling in begroeiing, de geuren ('Gek genoeg voor mij meer dan in andere natuurgebieden!'), de nabijheid van de zee die je er ervaart en de extreme omstandigheden met enorme temperatuurverschillen en met door de wind vervormde en klein gebleven bomen en met even verder weer luwe plekjes, ze dragen voor Wim van Gelder allemaal bij tot

het specifieke duingevoel. Dat geldt voor ieder seizoen. Tijdens zijn verjaardag in januari staat dan ook meestal een duinwandeling op het programma. Hoewel de duinen in Zeeland doorgaans een wat kunstmatiger karakter hebben, valt ook daar genoeg te genieten. En hij is er ook voor verrassingen gesteld. Bij zijn eerste werkbezoek op Schouwen-Duivenland meende hij aan de Oosterschelde vier le-

pelaars te zien. "Nee hoor, meneer, die hebben we hier niet", zeiden de begeleiders van de excursie. Bij nader inzien bleken het wel degelijk lepelaars te zijn. Enkele jaren later telde hij bij een bezoek aan een begrazingsproject bij Hellegatsplein een enorm aantal lepelaars. Wim van Gelder: "Bij de vijftig ben ik maar opgehouden met tellen. Op zo'n moment ben je werkelijk dronken van natuurgenet!" Een ander voorbeeld was de parnassia. In Noord-Holland lagen de terreinbeheerders op hun knieën als ze er een aantreffen. In Zeeland heeft hij stukken duin gezien, waar het wit zag van de parnassia's. Wim van Gelder geniet ook nog op een heel andere manier van de duinen. Vanaf een vliegveld aan de binnenduinstrand in Haamstede maakt hij bij het zweefvliegen gebruik van de thermiek boven met name uitgestoven duinvalleien. Een aanvraag tot aanleg van een dergelijk vliegveld zou nu als ongewenste activiteit van de hand gewezen worden. Anderzijds zouden nu ter plaatse waarschijnlijk bungalows of caravans gestaan hebben, als het vliegeterrein er niet gelegen had...

Naast de natuur draagt ook de cultuur bij aan het duingevoel van Wim van Gelder. Bijzonder in Zeeland is de aanwezigheid van de uit de tweede en derde eeuw na Christus stammende, archeologische restanten van de Nehalennia-cultus. In de loop van duizend jaar zijn de duinen landinwaarts over de heiligdommen heen gewandeld. Dat is wel een heel sterk staaltje van de dynamiek van de duinen. Waardevol zijn ook de Zeeuwse strandtaferelen, zoals ze rond 1900 reeds door schilders werden vastgelegd.

RON RANZIJN IS JOURNALIST EN DUINCONSULENT VOOR EGMOND VAN DE STICHTING DUINBEHOUD